

Pavel Bedrníček

Příběhy
Pražských
Svatyní

historie a současnost umělecká výzdoba svatí legendy a pověsti

Pavel
Bedrníček

PŘÍBĚHY
PRAŽSKÝCH
SVATYNÍ

VOLVOX GLOBATOR 2009

Pavel Bedrníček

PŘÍBĚHY PRAŽSKÝCH SVATYNÍ

Copyright © Pavel Bedrníček, 2002, 2009

Copyright © VOLVOX GLOBATOR, 2002, 2009

ISBN 978-80-7207-965-0

Vydalo nakladatelství

VOLVOX GLOBATOR

Prvního pluku 7, 186 00 Praha 8, www.volvox.cz

jako svou 826. publikaci

Odborná redakce Jan Vlk

Revize textu Leo Evan

Jazyková redakce Kateřina Rubášová

Technická redakce Viktor Váňa

Fotografie Pavel Bedrníček, Vít Houška

Obálka Jindřich Hoch / www.sandstudios.cz

E-knihu připravil pureHTML.cz

Skeny fotografií Jiří Masojídek

Vydání druhé Praha 2009

Adresa knihkupectví

VOLVOX GLOBATOR Štítného 16, Praha 3-Žižkov

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji duchovním všech vyznání za nevšední ochotu, s níž mi umožňovali podrobné prohlídky interiérů a někdy i poskytli zajímavé prameny. Děkuji také mé paní, bez jejíž trpělivosti a porozumění by tato knížka asi nikdy nespátřila světlo světa.

PŘEDMLUVA AUTORA

Neopakovatelnou krásu Prahy vytvářejí jednak malebné urbanistické celky – náměstí, plácky, ulice, uličky, zákoutí, jednak umělecky i historicky cenné architektonické jednotlivosti – věže, domy, paláce, svatyně nejruznějších vyznání. Právě posledně jmenovanými se bude kniha zabývat. Zajisté i paláce a mnohé domy mají bohatou historii i cenné interiéry, leč sloužíce svým účelům zůstávají povětšinou uzavřeny, takže zvědavému poskytují jen pohled z ulice; sakrální stavby jsou naproti tomu po celý den nebo alespoň v určitých hodinách otevřeny, a mohou tak zájemci nabídnout podstatně více.

Vámi právě otevíraná knížka není vědeckou prací; historická pojednání, uměleckohistorické či architektonicko-stavební rozbory ponechávám jiným, povolanejším. Je pouhým vyprávěním o jednotlivých svatyních, o jejich vzniku a lidech, kteří na něm měli svůj podíl, o osudových zvratech, pověstech a zkazkách, jak je zachycují nejruznější vypravěči. Chci tlumočit dávné i nedávné historie, aby byla vzbuzena – nebo naopak uspokojena – zvědavost, a čtenáře tak eventuálně vybídla k návštěvě; proto je vždy připojen stručnější popis interiéru, neboť Praha zde skrývá mnoho, co začasť není známo ani rodilému Pražanu ani návštěvníkovi. Zda se to podařilo, ponechávám na shovívavém čtenářově úsudku.

METODICKÝ ÚVOD

V abecedním pořádku jsou probrány svatyně na území celé nynější Prahy. Bylo upuštěno od malých kapliček u kdysi venkovských cest na okraji města, jakož i od svatyní, které jsou součástí jiného interiéru (palácové kaple, modlitebny v domech jinak obytných). Naopak se čtenář dozví i o objektech zrušených, pokud ovšem je jejich původní účel ještě dnes na první pohled zřejmý. Zajisté pak promine, že není zmíněna kaple Betlémská na stejnojmenném náměstíčku, neboť – zbudována v 50. letech 20. století – neobsahuje až na několik drobností nic původního a nová stavba nikdy bohoslužebným účelům nesloužila. Je ovšem rozdíl mezi pouhých šedesát let stojícím kostelíkem na předměstí a šest či více století pamatující svatyní na Starém Městě nebo na Hradčanech, proto ani jednotlivé statě nejsou stejně dlouhé a obsažné.

SV. ALŽBĚTA – KBELY

Ves Kbely je v historických pramenech připomínána poprvé již léta 1130. Roku 1715 vymřeli prakticky všichni její obyvatelé na mor a ves byla pak osídlena nové. Ke stavebnímu rozkvetu došlo však až v době první republiky, kdy zde byl také postaven kostelík, nadmíru prostá, nízká obdélníková stavba s otevřenou předsíní, vysvěcená roku 1932 ke cti sv. Alžběty (příbuzné P. Marie a matky sv. Jana Křtitele). Ve stejně prostém interiéru zaujme pouze mohutný kříž s Kristem na hlavním oltáři. Krucifix je dílem neznámého umělce z 1. poloviny 18. století a pochází z pražského františkánského kláštera.

SV. ANEŽKA A SV. PATRONI ČEŠTÍ – SPOŘILOV, Roztylské náměstí

Kostel je urbanistickou dominantou původního Spořilova, geometricky pravidelně řešené čtvrti malých rodinných domků z konce 20. let 20. století. Na centrálním náměstíčku byl pak v letech 1930 až 1932 vybudován kostel, navržený architekty Karlem Polívkou a Vlastimilem Brožkem. Nová stavba s věží vhodně zapadá do okolí a zároveň dokresluje obraz celé čtvrti. Interiér kostela však neskrývá nic umělecky zvlášť pozoruhodného.

SV. ANNA – SATALICE, K Radonicům

Ves Satalice je prvně připomínána v roce 1374. Při silnici stojí prostá barokní kaple sv. Anny z 2. Čtvrtiny 18. století. Má formu malého kostelíka se zvlněným průčelím se středovým rizalitem. Nad ním je vížka s cibulovitou bání. Stavitel znám není. Uvnitř nalezneme jen poměrně jednoduchý nezlacený barokní oltář a zvlněnou kruchtou s dřevěným zábradlím.

KOSTEL SV. ANNY – STARÉ MĚSTO, Anenské náměstí

Jen málokterý návštěvník Prahy si dnes již všimne středověkého, dávno zrušeného chrámu skrývajícího se v druhém nádvoří bývalého kláštera dominikánek. Spíše jen náhodné chodce upoutá gotický závěr kostela, strmící nad Liliovou ulicí.

Historie sakrálního komplexu sahá snad až do 1. poloviny 12. století, kdy tu stávala kvádříková opuková rotunda, patrně soukromý kostel feudálního dvorce. O století později, zřejmě kolem roku 1232 se zde usadil řád templářů, který ještě ve 30. letech 13. století strhl původní apsidu a místo ní přistavěl k rotundě malou loď zakončenou půlkruhovitou apsidou. Základy toho kostela byly objeveny Ivanem Borkovským v letech 1956 a 1957 pod podlahou kostela dnešního.

templáři

Dávní templáři jsou stále obklopeni nimbem tajuplnosti, a proto snad nebude působit násilně malé odbočení. Řád byl založen roku 1118 v Jeruzalémě devíti francouzskými rytíři a jeho posláním byla ochrana poutníků směřujících do Svaté země. Členy řádu se směli stát pouze šlechtici. Řádové roucho nosili bílé s červeným křížem. Velmistr sídlil zprvu v Jeruzalémě; když však přes úsilí křesťanů padl Jeruzalém do rukou Saracénů, přenesl své sídlo na Kypr. Původně velmi asketický a chudý řád se rozrůstal až ohromující rychlostí – po 150 letech působení, roku 1260 už čítal na 20 tisíc členů a několik set sídel a statků po celé Evropě. Velmistr se v té době přestěhoval do Paříže, kde dal vybudovat nádherné sídlo zvané Templ. Francouzský král Filip IV. neunesl moc a bohatství hrdého řádu a počátkem 14. století zaútočil. Obvinil řádové rytíře ze všemožných špatností, včetně spolčení s ďáblem, množství templářů neuniklo žalářování, 36 jich zemřelo na mučidlech a 54 nej přednějších bylo v Paříži upáleno. Papež Klement V., Francouz, vlastním jménem Bernard de Got, dosti v některých

ohledech závislý na králi Filipovi, nakonec – Částečně snad i ve snaze zabránit další perzekuci – roku 1312 celý řád zrušil. Potom byl upálen ještě poslední velmistr řádu Jakub z Molay. A majetek připadl králi... Pražané však nezapomněli. Malebnou legendu o bezhlavém templáři přináší dílko nazvané Pražské legendy od Františka Langera.

pověst o Žižkově tetě

Po zrušení templářského řádu koupili dvůr i s kostelem johanité a prodali ho v roce 1313 dominikánkám od sv. Anny na Újezdě. Do roku 1355 je ještě zmiňován kostel sv. Vavřince, ale roku 1365 se již jmenuje chór sv. Anny. V následujícím století přestál kostel i s klášteřem jako jeden z mála bez větší úhony husitské války. Dávná, houževnatě se udržující pověst zná i důvod. V klášteře prý žila jako řádová sestra teta Jana Žižky z Trocnova, která svého synovce v jeho dětství vychovávala. Později odešla do klášteře a Žižka, který ji tuze miloval, ji neviděl dlouhou řadu let. Ona však věděla, kým je její synovec, a když husitské vojsko přitáhlo ke klášteři a chtělo jej vyplenit, dokázala si otvorem ve fortně rezolutně vymoci vojevůdcův příchod. Poté otevřela fortnu a padla před synovcem na kolena, Žižka, dojatý shledáním, jí slíbil ušetření klášteře a dokonce k němu postavil ozbrojenou stráž. Dávno upadlo v zapomenutí, jak to tehdy doopravdy bylo; některé prameny dokonce říkají, že se jeptišky přidaly na stranu podobojí, ani to však nezní příliš pravděpodobně.

Od pověstí zase ke skutečnosti. V 16. století tu poslední léta života trávil kněz a kronikář Václav Hájek z Libočan, původně kališník, od roku 1521 katolický kněz a dlouhá léta oblíbený kazatel. Především však autor proslulé Kroniky české, opakovaně vydávané a hojně čtené, i když faktograficky značně nespolehlivé a místy až básnivé. Když byl později pro neplnění povinností a prospěchářství postupně zbaven všech duchovních úřadů, našel na sklonku života azyl právě zde a 18. března 1553 zemřel. Byl pochován v kostele. Jeho hrob nelze dnes, po dlouhodobé devastaci kostela, již nalézt. Je vskutku s podivem, že následující neklidná až bouřlivá léta ubíhala, aniž se kostela či klášteře

výrazněji dotkla – např. při stavovském povstání roku 1618, kdy tu vyšehradský děkan ukryl archiv a cennosti vyšehradské kapituly. Po třicetileté válce začal klášter rapidně vzkvétat, jednak díky šlechtickým i měšťanským darům, jednak protože sem vstupovaly četné šlechtické dcery. Tak jen hraběnka Trauttmannsdorfová přinesla jako novicka věnem plných 100 tisíc zlatých nebo Vratislavová z Mitrovic 90 tisíc zlatých, což byly tehdy závratné sumy. V 17. století byly také provedeny drobné barokní úpravy kostela a přestavba části kláštera.

devastace kostela

Dominikánky prosluly i pěstováním chrámové hudby. V letech 1732 až 1736 hrával prý v jejich kostele na varhany mladý student filozofie, pozdější slavný skladatel – Christoph Willibald Gluck. Staletí trvajících klidný život byl navždy přerován roku 1782, kdy císař Josef II. klášter i s kostelem zrušil. Celý komplex koupil roku 1795 za pouhých 19 tisíc zlatých knihtiskař Jan Ferdinand Schönfeld, sídlící do té doby v Karlově ulici, mj. vydavatel C. K. Poštovských novin, které redigoval Václav Matěj Kramerius. Schönfeld zařídil v Anenském klášteře tiskárnu a sklad knih; roku 1834 pak vše koupili bratři Haasové, kteří vlastnili i papírnu ve Vraném nad Vltavou, a z komplexu vybudovali největší tiskárnu v monarchii. Ta tu fungovala ještě po druhé světové válce. Až v posledních letech byl těžce poničený klášter restaurován a rekonstruován jako provozní budovy Národního divadla. Jsou tu učebny, sklad kostýmů a baletní sály. Zvolna a obtížně pokračuje i restaurování kostela.

Kostel sv. Anny si dodnes, až na část věže a některé detaily, zachoval svůj původní vzhled, ovšem pouze zvnějšku. Je to raně gotická jednodlná svatyně stavěná z lomové opuky a omítnutá, pouze v průčelí stávala čtyřhranná věž, v horních patrech osmiboká. Kostel byl tiskárnou používán hlavně jako sklad papíru a rychle chátral. Posléze byla roku 1870 zcela bezúčelně ubourána horní osmiboká patra věže, brzy poté stržena 540 let stará gotická klenba, celý vnitřek přepatrován dřevěnými stropy a nakonec instalován i výtah, ukotvený svými základy

dokonce v gotické kryptě. V chrámovém interiéru nalezneme i nástěnné malby, které po slohové stránce patří k okruhu dvorské malby ze 70. let 14. století. Restaurování interiéru je dnes obtížnou a i bez eventuálního obnovení klenby velmi nákladnou záležitostí. Zachoval se původní gotický krov, jen z nepatrné části opravený.

SV. ANNA – ŽIŽKOV, Ostromečská ulice

Při založení čtvrtého kostela na území Žižkova byla za jeho patronku vybrána sv. Anna, matka P. Marie. Kostel, obklopený činžovními domy, stojí na nároží ulic Ostromečské a Tovačovského. Plány stavby vypracoval arch. Eduard Sochor a kostel byl hotov jen několik málo let před první světovou válkou. Slavnostní vysvěcení se událo 8. října 1911. Kostel zprvu spravovali karmelitáni, kteří si při něm ještě během války vybudovali nevelký klášter. Za několik let však odtud opět odešli, jejich klášter byl přebudován na činžovní dům a kostel se roku 1924 stal farním.

Prostorná a současně nenápadná svatyně je jedním z nemnoha pražských katolických kostelů, orientovaných hlavním oltářem jinam než k východu – v tomto případě právě opačně k západu. Těžko lze říci, co k tomu architekta vedlo, rozhodně to v době stavby nebyl nedostatek místa či jiné prostorové důvody. Kostel je postaven jako trojlodní bazilika s ochozem na podélných stranách interiéru. Zadní stěna kněžiště nese nástěnnou malbu čtyř proroků v palmovém háji (z doby stavby kostela) a vítězný oblouk byl roku 1929 vyzdoben freskou sv. Václava, Vojtěcha a dalších patronů české země, orodujících za svůj národ u P. Marie. Původní hlavní oltář byl roku 1960 odstraněn, zůstaly však oltáře v čele bočních lodí; v pravé s obrazem Madony, v levé s obrazem sv. Anny, patronky kostela. Většina mobiliáře pak byla pořízena v době první republiky; zaujmou zejména sochy sv. Antonína, Josefa, Terezie a Judy Tadeáše, řezbářská práce Břetislava Kafky.

SV. ANTONÍN PADUÁNSKÝ – HOLEŠOVICE, Strossmayerovo náměstí

Kostel vévodící nevelkému náměstí je poslední novogotickou stavbou v celé Praze. Návrh předložil arch. František Mikš, jenž dříve pracoval jako asistent Josefa Mockera a byl mj. autorem věží vyšehradského chrámu. Holešovický kostel vznikl více méně současně s výstavbou náměstí a stojí snad za zmínku, že mu předchůdcem bylo zařízení podstatně světštější, bubenská cyklistická závodní dráha. Vyrostla tu v začátcích našeho sportu roku 1893 a nebyla něčím ledajakým. Jednalo se v té době o u nás nevídaný sportovní Stánek – 400 metrů dlouhý asfaltový ovál, široký 8 až 12 metrů, s řádně klopenými zatáčkami, s tribunami, šatnami, sprchami a restaurací. Na ploše uvnitř dráhy byly tenisové kurty. Pořádaly se tu četné mezinárodní závody, leč to vše fungovalo pouhých deset let a roku 1903 muselo ustoupit stavbě náměstí a proponovaného kostela.

Základní kámen byl položen a posvěcen pražským arcibiskupem Lvem Skrbenským z Hříště dne 25. října 1908. Stavba byla sice slavnostně zahájena, ale záhy, dovedená jen do výše soklu, ze zcela prozaických příčin uvázla – chyběly finanční prostředky. Nějaký čas dokonce hrozilo nebezpečí, že vůbec nebude možno pokračovat a kostel zůstane po neodhadnutelnou dobu torzem. Do věci se však vložil ThDr. Antonín Stojan, v té době poslanec vídeňské říšské rady a později olomoucký arcibiskup. Podařilo se mu vymoci od rakouské vlády značnou částku, stavba se opět rozběhla a dokončený vzosný chrám vysvětil – přesně po třech letech od položení základního kamene – 25. října 1911 opět arcibiskup Skrbenský ke cti sv. Antonína Paduánského. Patron kostela je plně historicky doloženou osobností.

Portugalec, narozený roku 1195 v Lisabonu, vystudoval teologii na nejslavnější portugalské universitě v Coimbře a stal se františkánským řeholníkem. Proslul jako vynikající kazatel příkladného křesťanského života. Zemřel mlád roku 1231 v italské Padově a již rok poté byl svatořečen.

Jeho jménem nazvaný kostel je řešen jako sálové trojlodí. Chrámové průčelí zdobí pět soch, z nichž sv. Antonín, Cyril a Metoděj jsou dílem Štěpána Zálešáka z doby otevření chrámu, sochy sv. Václava a Ludmily od sochaře Františka Přítele byly osazeny dodatečně až v roce 1926. Figurální výzdobu interiéru, přesněji kazatelny a oltářů, vytvořil rovněž Š. Zálesák, vynikající sochař své doby, mj. i autor tympanonu na vyšehradském chrámu. Kazatelna sama je darem od arcibiskupa Skrbenského. V severní, levé boční lodi stojí oltář Srdce Páně s ústřední sochou od Čenka Vosmíka. V jižní, pravé chrámové lodi jsou tři oltáře. Oltář sv. Anežky České vysvětil arcibiskup kardinál Karel Kašpar v roce 1937, oltář P. Marie je napodobeninou gotické archy, t. j. skládacího oltáře. Třetím pak je velice zvláštní oltář sv. Kříže, vytvořený striktní formou tzv. beuronské školy (s ním se čtenář blíže seznámí u kostela sv. Gabriela). Autorem je Pantaleon Major, benediktin z Emauz.

Kostel sv. Antonína byl od počátku vybaven čtyřmi zvony, z nichž tři visely v pravé a jeden v levé věži. Byly kompletně zrekvírovány za první světové války. Hned po ní, roku 1920, byl z blízkého kostelíka sv. Klimenta přenesen a v levé věži zavěšen zvon Kliment (490 kg, průměr 95 cm), dílo proslulého renesančního zvonaře mistra Brikcího z roku 1572. Kromě něho je tu dnes ještě zvon Václav, dar amerických krajanů. Ve 20. letech byl sice kostel náhradou za zvony zabavené za války vybaven třemi novými, ty však měly přesně stejný osud a nepřežily druhou světovou válku.

Jistě by stálo ještě za pozornost pohlédnout o Vánocích na vyřezávaný pohyblivý lidový betlém umístěný v chrámu. Je dílem řezbáře Antonína Růžičky z počátku 20. století. Centrálně na něm bývalo mj. zobrazeno i umučení sv. Václava a sv. Ludmily. Dnes již žel

tato sekvence chybí.

SV. APOLINÁŘ – NOVÉ MĚSTO,

Apolinářská ul.

Léta Páně 1348 vydal král Karel IV. zakládací listinu Nového Města a vzápětí se rychlostí na tu dobu neobyčejnou rozběhly stavební práce na hradbách, význačných budovách i na prosté domovní zástavbě. A tak již počátkem 50. let 14. století založil Karel IV. na jednom z nejvyšších bodů budoucího města, v místě zvaném Větrov – jehož okolí zůstane ještě celá staletí nezastavěno – kostel sv. Apolináře. Místo pro nový kostel nebylo zvoleno náhodně. Neznámý mistr, který vypracoval urbanistický projekt Nového Města tak dokonale, že jeho uliční síť plně dostačovala provozu až do poloviny 20. století, položil totiž svatoapolinářský kostel do středu pomyslného kříže, jehož vrchol představuje kostel sv. Kateřiny a jeho vodorovná ramena ukončují kostely na Karlově a v Emauzích. Svislé rameno tohoto kříže jde pomyslně přes kostel P. Marie Na Trávničku a končí chrámem vyšehradským. Tento ohromný kříž byl ve středověku symbolem požehnání městu.

Ačkoliv kostel není velký, práce probíhaly poměrně dlouho, více jak dvacet let. Nehotovost stavby (patrně ovšem jen v detailech) nebyla Karlovi na překážku, aby sem roku 1362 přenesl kapitolu za Sadské u Poděbrad, založenou již roku 1118 knížetem Bořivojem II. Kníže ji – dle staré pověsti – založil jako dík za vysvobození z vězení, do něhož ho v mocenských bojích uvrhl císař Jindřich. Po několika letech žalářování byly Bořivojovy modlitby vyslyšeny, ve vězení se mu zjevil sv. Apolinář a zázrakem ho přenesl do Sadské, oblíbeného místa českých knížat. Bořivoj pak kapitulní kostel samozřejmě zasvětil sv. Apolináři a toto zasvěcení bylo po uplynutí více než čtvrtiny tisíciletí přeneseno

společně s kapitulou na nový kostel na Větrově (vysvěcen 1363). Sv. Apolinář, Apollinarius, byl žákem sv. Petra, jenž ho později vysvětil na biskupa. Působil pak v italské Ravenně a zahynul mučednickou smrtí.

Úkolem kapituly bylo studium teologických otázek a přednášení teologie na univerzitě. Byla podřízena přímo papeži a roku 1362 v ní působili probošt, děkan a osm kanovníků. V letech 1389 až 1396 byl proboštem Wolfram (Olbram) ze Škvorce, jenž odtud odešel rovnou na stolec pražského arcibiskupa; zhruba v téže době zastával funkci děkana Václav Radecký z Radče, ředitel stavby svatovítského dómu. Kapitula však na novém místě nepřežila ani šest desetiletí; roku 1420 se husité zmocnili kostela a kapitula se rozutekla. Zůstal jediný její člen, kanovník Petr z Kroměříže, jenž přešel k utrakvistům a zminimalizovaná kapitula už utrakvistickou zůstala. Nic na věci nezměnilo, že katolická svatovítská kapitula ze sebe zvolila svatoapolinářského děkana; zůstal jen titulárním, na papíře. Vladislav Jagellonský dokonce roku 1503 svatoapolinářskou kapitolu přímo přivtělil ke svatovítské, ale i tento krok se ukázal zcela neúčinným a zůstal jen formálním aktem. Císař Rudolf II. pak roku 1599 daroval kostel – stále podobojí – Novému Městu a teprve roku 1628 Ferdinand II. tento dar zrušil, vše vrátil děkanovi svatoapolinářské kapituly a kostel se tak po více než dvou staletích stal opět katolickým. Děkan však i nadále sídlil u Sv. Víta a u sv. Apolináře působil pouze jeho zástupce.

Za pruské okupace Nového Města roku 1744 si pruská armáda v kostele zřídila dílnu na náboje, Čímž stav značně utrpěl. Když císař Josef II. zrušil blízké kláštery a kostely sv. Kateřiny a na Karlově, stal se chrám sv. Apolináře kostelem farním a zůstal jím až do našich dob. Koncem 19. století byl opraven a v detailech regotizován Josefem Mockerem.

Jednolodní gotická stavba má průčelní věž, v horních patrech osmibokou. Hlavní vchod je situován nezvykle v severní boční stěně. Schody, jakož i sakristie (na jižní straně kostela) a kružby oken jsou dílem Mockerovy regotisace. V interiéru zaujmou především poměrně

Zachovalé gotické fresky, objevené pod novější omítkou roku 1845, pocházející z doby kolem roku 1390. Na severní stěně spatřujeme R Marii se šesti světlicemi a pod nimi polopostavy snad pohanských panovníků. Kromě toho zde vystupuje dosti nezřetelná figura mezi dvěma anděly, stojící na skrčené postavě. Bývá vykládána buď jako sv. Václav a skrčená postava jako jeho vrah Boleslav, nebo jako archanděl Michael v boji s ďáblem. Na jižní stěně je zobrazen Kristus mezi apoštoly, jak předává klíče sv. Petrovi, a pod nimi jsou poprsí proroků. Hlavní oltář působí vzhledem k presbytáři dojmem nepřiměřené velikosti a dojem je správný. Oltář sem byl přenesen z chrámu na Karlově po jeho zrušení roku 1784. Bohatou sochařskou výzdobu, představující čtyři evangelisty a P. Marii s anděly, vytvořil Jan Jiří Schlansowský, barokní sochař, s nímž se ještě setkáme v kostele Karlovském. Při triumfálním oblouku, oddělujícím kněžiště od chrámové lodi, stojí oltář P. Marie Karlovské se slavným stejnojmenným obrazem. Oltář pochází z doby kolem roku 1740 a byl sem rovněž přenesen z kostela na Karlově po jeho zrušení roku 1784 – podle některých zkazek dokonce tajně, v noci, přes Popelářovu vinici, zaujímající tehdy svahy jižně od kostela a přes dnešní Albertov. Oltářní obraz je o půl století starší než vlastní oltář a namaloval jej Jan Jiří Heinsch, narozený kolem roku 1650 v Kladsku. Zmíněný obraz P. Marie Karlovské s unikátním námětem těhotné Matky boží namaloval roku 1697. Obraz záhy proslul jako zázračný a uchylovaly se k němu ženy v jiném stavu s prosbami za zdárný porod zdravého dítěte. Roku 1743 k němu putovala dokonce i císařovna Marie Terezie. Arcibiskup Jan Josef hrabě Breuner jej však pokládal – vzhledem k zobrazenému námětu – za pohoršlivý, krajně nevhodný a roku 1705 nařídil jeho odstranění. Karlovský opat P. Jan Luňák však nesouhlasil a stěžoval si generálu řádu augustiniánů, místodržiteli i císaři Josefu I. Ten stejně nekompromisně nařídil ponechat obraz, kde je, a arcibiskup kapituloval. Na oltáři visívalo tehdy množství zlatých a stříbrných obětních dáreků; roku 1766 se jakýsi voják v noci vloupal do kostela a tyto cennosti ukradl, za což byl poté chycen a v Krči oběšen.